

heb, na een dag van hard lichamelijk werken geen lust meer in „zwarte kost”, of, als ik een enkelen keer tijd tot lezen heb, dan zoek ik naar iets dat me „ontspant”. Dat klinkt aannemelijk en is zelfs voor een deel gerechtvaardigd, maar als gedragslijn ten opzichte van lectuur is het onverantwoordelijk. En zeker mag een Christen zoo oppervlakkig niet leven. Hij moet zijn geest boven het materiële van allen-dag telkens weer verheffen, zal hij geen „schade lijden zijner ziel”.

En eindelijk, een laatste opmerking, men zij kieskeurig in de keuze van amusements-lectuur. Er is onder wat zich als zoodanig aandient veel, dat grof is, dat op lagere instincten speculeert, dat in sensatie z'n kracht zoekt. Zulke amusements-lectuur zal bijna zonder uitzondering een verkeerd invloed oefenen, misschien moreel, maar in elk geval ethisch en sociaal. En voor jongere menschen komen daarbij bovendien paedagogische factoren in 't geding. Wie critiekloos al wat amusements-lectuur heel aanvaardt, kan er zeker van zijn, dat hij op den duur geen boek meer zal kunnen vinden, dat hem werkelijk amusement biedt. Als men zijn behoeften aan genieting, dus bevrediging niet binnen zekere grenzen weet in te perken, zal er ten slotte geen genieting of bevrediging meer mogelijk zijn.

En dus is de slotsom van een practisch beschouwen van dit vraagstuk deze: amusements-lectuur is goed, mits met overleg gekozen en met mate genoten. 't Eene is even noodzakelijk als het andere, voor ouderen en jongeren beiden.

C. T.

UIT DE SCHRIFT

De Schrift in den uitersten nood.

Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?
Marcus 15:34.

Christus in de nederdaling ter helle, dat is de nood. Het is de uiterste nood.

In dien uitersten nood heeft de Christus geboden. Het uiterste gebed; omvattende de grootste tegenstellingen in één roep, waarin uit de diepten der hel gegrepen wordt naar de hoogten van den hemel. En naar het binnenste van den hemel: God en Zijn troon.

Welnu, in dien uitersten nood is de tekst van het uiterste gebed een bijbeltekst.

Hier is de Schrift in het centrum van de aandacht van de kerk geplaatst, als staande in het centrum van de aandacht in den Grooten Bidder, toen Hij tot God komen moest met niets, dat enkel „steun-van-buiten” wezen zou. Want alle „steun-van-buiten” wordt onthouden, zoover 't „steun-van-buiten” is, aan hem, die neergestooten is onder Gods toorn in helse pijn.

Toen Christus in die helse pijn zich neergestooten wist, toen had Hij niet het gevoel, dat Hem met bijbelteksten steun geboden werd. Geen dienst des Woords kwam tot Hem in eenige gemeenschap, die tot dezen dienst op aarde is geroepen en gesteld. Al wat nog dienst kon heeten, dat werd Hem ontzegd. Geen dienst van de natuur; geen dienst van de gemeenschap; geen dienst meer van de kerk. Hem werd geen lichtstraal meer gezonden; geen lichtstraal van de zon; geen lichtstraal van de Schrift.

En toen, toen heel de DIENST des Woords aan Christus Jezus werd onthouden, ja, toen de officiële dienaars van dat Woord dat Woord voor Hem verkeeren gingen in zijn tegendeel, TOEN greep Hij zelf naar de Schrift.

En sprak een gebed.

En die tekst van zijn gebed was toen een bijbeltekst.

En toen de gemeenschap, die tot dienst des Woords geroepen was, Hem uitgestooten had, en uit bleef stooten, toen schakelde Hij zich zelf in die gemeenschap in, en ging op dien weg staan, waar ook de dichter van Psalm 22 had gestaan, in het verbond, en in den nood, dien men slechts zien kan in 't verbond.

Toen is de Christus door die geweldige krachtdaad, en die puurste gehoorzaamheid, en dat sterkste geloof geworden tot den Heer van allen.

Hij werd de Koning van de kerk, die in de kerk den dienst des Woords veroverd als Zijn recht, Zijn recht. Want waar Hem niemand dezen dienst meer doet, daar doet Hij zelf zichzelf dien dienst, en doet dat in gehoorzaamheid, los van aanschouwing, enkel in geloof. En Hij houdt door dat Woord, gesproken in geloof, en in de aanspraak van den God des bijbels als ZIJN God, Zijn God met alle krachten vast, met heel Zijn ziel, en heel Zijn verstand, en heel Zijn hart, en heel Zijn kracht.

Dus mag Hij nu Profeet ons worden, uit den hemel, als de bedienaar van het Woord, die enkel dienaar is, en niet meer bediend wordt. Bedienaar uit den hemel.

Dus mag Hij ook de Priester worden, uit den

hemel; als inschakelaar in het verbond, die enkel inschakelaar is, niet langer ingeschakeld in de bediening der vertroosting. Inschakelaar van uit den hemel.

Dus mag Hij nu de Koning voor ons worden, Koning uit den hemel. Hij heeft Zijn volksgemeenschap Hem zien uitstooten; en kon daar niets meer tegen doen. Maar in dat uur grijpt Hij naar David, en het Woord van David maakt Hij tot Zijn Woord. Zoo maakt Hij de aanvangen van het theocratisch koningschap de Zijne; en doet dit tevens in vervulling van die aanvangen. Hij is dus Koning, in volstrekten zin; want over de schouders van niet één der burgers komt Hij tot Zijn troon; Hij gaat op den troon van David zitten, daar waar het gansche rijk van David Hem verstoot, en zelf daardoor uiteenvalt. Nu kan Hij Koning zijn vanuit den hemel; Koning, die volstreckte Souverein is, wijl Hij niet opkomt uit gemeenschap, niet eens zelfs met gemeenschap, doch enkel als de Maker van Zijn eigenste gemeenschap.

Dit alles weten wij, indien wij ernst gemaakt hebben met het woord: de hel. En in die helse pijn den Christus hoorden bidden het Woord, van het verbond, en van den ingeschakelden Koning in 't verbond.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

Pluriformiteit der kerk en opigonisme. (VIII.)

In ons voorgaand artikel kwam de Synopsis ter sprake; we wezen erop, dat door Prof. Hepp geen aandacht was geschonken aan den door ons uit de Synopsis geciteerden volzin van Cyprianus, al werd die volzin ook in de Synopsis zelf reeds als een geveugeld woord aangediend.

Dat zij dit niet zonder reden deed, blijkt wel. Immers, vóór en na treft men dezen bekenden zin telkens in de geschriften der gereformeerde theologen. Ik heb voor deze artikelen geen tijd om boeken aan te vragen van buiten, en heb wegens datzelfde tijdsgebrek ook niet eens een der werken uit de Theol. School kunnen raadplegen. Ik citeer alleen maar wat op mijn eigen kamer aanwezig is; en indien dit uiteraard weinige dan reeds telkens den bekenden zin uit de Synopsis te lezen geeft, dan kan men toch wel veilig concludeeren, dat een rustig onderzoek naar de meening der gereformeerde theologen, en dan heusch niet alleen uit den eersten tijd¹⁾ na de Reformatie, zeker uit zou wijzen, dat veel meer gereformeerde theologen, dan ik zoo maar voor de hand weg citeeren kan, op dezelfde wijze Cyprianus' meening-op-dit-punt in het bewustzijn der lezers willen indragen, als de Synopsis het deed. We noemen dus nu alleen maar die plaatsen, die ik voor de hand weg vond.

Natuurlijk denkt men hier het eerst aan Walaëus; want hij is de man, onder wiens voorzitterschap de disputatione gehouden werd, welke in dat hoofdstuk van de Synopsis opgenomen is, waaruit we verleden week Prof. Hepp hoorden argumenteeren. Men vindt trouwens dat Synopsis-hoofdstuk letterlijk in Walaëus' werken terug, Tom. II, 345—349. Behalve daar, treft men den bekenden zin van Cyprianus ook in Walaëus' disputatione: de Iudicio Doctrinae et Convocatione Synodorum, Tom. II, p. 65, b. Het gaat daar over de vraag, hoe de kerk zal waken voor de zuiverheid der leer en de ware eenheid der kerk van Christus, naar de mate der gave van Christus. Niet van de dienaren (des Woords) één voor één, in eigen plaats, maar ook van hen allen gezamenlijk wordt gevraagd, dat ze voor die zuiverheid en eenheid vijftig zullen waken. Want, zoo zegt Cyprianus: het episcopaat is één, en de enkele bisschoppen hebben slechts een deel daarvan, staan met dat deel weer naar het geheel toe, mogen zich niet daarvan isoleren. Er moeten dus synodes zijn, d.w.z. concilies, tot beslechting van leergeschillen. Het groote verband wordt hier uitdrukkelijk vastgehouden, groote concilies. Maar er wordt niet aan gedacht, dat buiten de geïnstitueerde kerk te laten omgaan. De pluraliteit wordt hier geen pluriformiteit geheeten, laat staan: geprezen. Een concilie als de Dordtsche synode (Walaëus zelf wijst op Nicea, Constantinopel, Efese, Chalcedon, e.a.) geeft ons een duidelijk voorbeeld van wat Walaëus, en dus ook de Synopsis, heeft bedoeld met zijn teekening van de verhouding van algemeene en „particuliere” kerk. Dat dit absoluut iets anders is, dan wat Prof. Hepp uit Calvin in de Synopsis dacht weer te vinden, is wel duidelijk.

Men kan trouwens bij Walaëus de opvatting die ik tegenover Prof. Hepp omtrent den inhoud der termen van de Synopsis verdedigde, overal in zijn werken (met name in zijn verhandeling over de kerk) bevestigd vinden. Ook met betrekking tot wat ik zeide over die „simpliciter” dwalende kerk, waarmee niet (gelijk Prof. Hepp het voorstelde)

1) Hier denk ik aan Dr A. Kuyper, De Gen. Gratie, III.

de ware kerk, maar een persoon (viri boni, Tom. I, 457) gemeenschap mag oefenen, ter verbetering, en zoolang ze hem niet in zijn wil-tot-genezing vervolgt (!) (I, 457). Op alle punten bevestigt Walaëus, de vader van de Synopsis op het in geding zijnde punt, wat ik tegenover Prof. Hepp ervan opmerkte. Hij bewijst, dat Prof. Hepp zich vergiste, toen hij meende, dat de Synopsis in de WARE kerk verschil maakte tusschen zuivere en onzuivere kerk, en tot de WARE kerk dus ook de schismatieke, en haeretische rekende (zie het verleden week van Prof. Hepp gegeven citaat). Walaëus, I, 462, wil juist andersom te werk gaan: hij wil opzettelijk de kenmerken van de „ware” en zuivere kerk aangegeven zien, waardoor zij VAN de onzuivere en haeretische kan worden onderscheiden (462, b); ja, hij doet in het vervolg van zijn betoog, 463, b, 464, a, zijn best, te bewijzen, dat men eigenlijk van een schismatieke kerk nooit kan zeggen, dat ze de zuivere leer heeft, want... ze zondigt tegen het gebod der liefde, en maakt daar practisch haar leer van. Precies, wat „De Reformatie” schreef, toen daar werd opgemerkt, dat men niet volstaan kan met te zeggen: er wordt ergens toch nog zuiver gepreekt? omdat immers een kerk, die schismatiek is, op dit punt Gods Woord nooit zuiver preekt; en omdat voorts leer en leven niet te scheiden zijn, vooral niet zoo, alsof de in geding zijnde kwestie van het institueeren buiten de „leer” kon gehouden worden. Prof. Hepp spreekt aan het eind van zijn artikel over wie afwijken van de Reformatoren, en, in hun gebruik van den naam „secte” Rome toevalen. Walaëus, de vader van de Synopsis, laat op dezelfde pagina, die ik zooveel citeerde, onmiddellijk daarna, over de „secten” spreken door menschen, wier meening hij op een ander, maar niet op dit punt bestrijdt, en beroept zich, zooals trouwens herhaaldelijk gebeurt in de werken der gereformeerden van dien tijd, op Thomas, den grooten leeraar der roomsche kerk.

Maar keeren we tot de bekende uitspraak van Cyprianus terug. Men vindt ze ook bij Rivetus, dien ik in de tweede plaats noem, omdat hij, naast Walaëus, ook een auteur der Synopsis is. Rivetus citeert den bekenden zin in zijn summa Controv., Op. III, 121, b. Hij bestrijdt daar de Roomsche leer van het primaat van de kerk van Rome. Maar hij bestrijdt niet, dat het „episcopaat” één is, en dat men landelijk slechts een deel van het nimmer te breken geheel hebben kan. Hij wil alleen maar, dat men de afteekening en de aanwijzing van de wettige voortzetting van de kerk-lijn niet binden zal aan uiterlijke successie (dan was Jeruzalem eigenlijk voor het primaat aangewezen), doch aan het „uitgaan”, naar Jes. 2:3, van de wet en het Woord van God. Ook deze tweede vader der Synopsis bewijst dat men niet straffeloos bij de lezing der Synopsis het beroep op Cyprianus kan overslaan.

Ik sla vervolgens Zanchius op. Ik tref bij hem een hoofdstuk over de eenheid der kerk (Miscell., II, 5, sqq.). Opschrift van de paragraaf is: dat de ware kerk steeds slechts één geweest is, en altijd wezen zal; en waarin die eenheid nu bestaat. Dan haalt Zanchius ten bewijze van die eenheid weer de bekende uitspraak van Cyprianus aan (naast andere), 59; bewijst dan, dat het bestaan van „particuliere” kerken (lands-, of bepaalde stadskerken) heusch geen verhindering kan zijn voor die eenheid, omdat ze te vergelijken zijn met de vele steden in één rijk, de vele huizen in één stad, de vele leden van één lichaam (60). En omdat deze eenheid gelegen is in wat God aan die kerk gaf, daarom moet ze ook plaatselijk, geografisch uitkomen: op één plaats hebben de geloovigen er naar te staan, te zamen Gods Woord te hooren, en de sacramenten te gebruiken; Jes. 60 spreekt, volgens Zanchius, over de duiven, die naar haar „columbarium”, haar „slag” (Prof. Ridderbos) zullen komen vliegen, en bedoelt dan met die duivenslag de kerk.

We slaan Franc. Turretinus op (Inst. Theol. El., III, 172). We vinden wéér den volzin van Cyprianus; en, nóg duidelijker dan Rivetus, demonstreert hij daaraan de in één verband optredende, of naar één verband dringende, veelheid der plurale kerken onder de ééne universele kerk. Zijn er over de provincies van éénzelfde rijk telkens afzonderlijke gouverneurs, dan wordt daardoor de eenheid van het Rijk niet verbroken, zegt Turretinus. Het rijk valt daardoor niet uiteen in een veelheid van rijken, al heeft de een geen macht over den ander. Zoo nu heeft, lezen we dan, het ook Cyprianus bedoeld, met zijn bekende uitspraak. De particuliere landskerken kennen geen elkaart ten aanzien van de wettige gezagsverteenwoordiging weersprekende onderdeelen, nóch spreken ze elkaart op dit punt tegen. Turretinus' meening omtrent Cyprianus is op dit punt niet onduidelijk, want hij haalt hem aan juist in een verhandeling over de REGEERING der kerk.

Precies hetzelfde doet B. de Moor, op wien Dr Kuyper in zijn Encyclopaedie zich zoo vaak beroept. Hij haalt in zijn paragraaf over de REGEERING der kerk Maresius, Syst. Theol. aan, en laat zien, hoe deze wél de roomsche misduiding van Cyprianus' woord aanwijst, doch niettemin den regel van Cyprianus zelf aanvaardt (De Moor,

Comm. Perg. Maresius uit het te hale Belgium, d. LOOFSBEL, daar in de Geloofsbe-een afwijzheid der k-hoofd (den p-een handha-eenheid uit-jn het zicht-kan sameng-van Cypria-ten eenenm-

Ik laat c-verder rust-

Om niet-bewaar ik b-over Calvijn-

Daarna h-beide restec-vang beloo-van de e-e-gedijid is, is-standigheid,op meer o-moed had,spreking va-korter kan-vraagpunten

Naschr-uit een cor-dent het sl-opgevat, da-a) te bidde-zijn, b) de-verkleinen.

Ik ben b-en conclus-nóch gez-

a) Ten a-hierop, da-door iemaa-zou wor-de opwekk-gen, zou r-komen, en-ik dan als-namen denl-nu ik even-grif toe, d-er dan o-o„aangeduid-dingen” in-voor meze-die bepaal-

b) Wat l-zeer dui-doelde, d-neigd moel-wegen, doe-Dat dit ge-

Rectif-le kolom,daarna een-„singuli” s-

Buchman-Nog ste-Sommigen-daad ook-ontkent, e-z.g. Darbi-deze bewe-opzet.

Ds W-over deze-Drukkerij-brochure-onder den-Ds van 't-vraag naa-formeerde-doe dit-gereleveer-een inleid-de technic-tijd”; e) h-Gaarne-woord ov-kelijk leve-